

بررسی پیامدهای اجتماعی ناشی از حضور گردشگری خانه‌های دوم در سکونت‌گاه‌های روستایی شهرستان بینالود

*علی اکبر عنابستانی^۱، محمدجواد خوش‌چهره^۲

^۱دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران،

^۲دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۴/۱؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۳/۹/۱۳

چکیده

با وقوع تحولات ساختاری در زمینه گردشگری در سطح کشور و به‌ویژه رواج گردشگری در نواحی روستایی پیرامون شهرهای بزرگ، احداث خانه‌های دوم یا خانه‌های تعطیلات با هدف‌گذران اوقات فراغت در روستاهای بیلاقی کشور آغاز شده است. ناحیه مورد مطالعه با برخورداری از موقعیت ممتاز طبیعی و بوم‌شناسی و با توجه به نزدیکی به کلان‌شهر مشهد، پذیرای بسیاری از گردشگران خانه‌های دوم در محیط‌های روستایی است. در این مقاله تلاش شد تا آثار اجتماعی ناشی از حضور گردشگری خانه‌های دوم در سکونت‌گاه‌های روستایی شهرستان بینالود بررسی شود. روش تحقیق در این مطالعه از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-تحلیلی و همبستگی است. جامعه آماری تحقیق، چهارده روستای دارای بیش از پنجاه خانه دوم است که بخش عمده‌ای از داده‌های آن بر اساس مطالعات میدانی و با روش نمونه‌گیری (کوکران) از سطح ۲۵۵ خانوار نمونه منطقه و ۲۳۸ گردشگر خانه دوم جمع‌آوری شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که گسترش این پدیده در روستاهای مورد مطالعه با تضاد و دوگانگی بین دو جامعه، الگوبرداری ساکنان بومی از گردشگران، ناهنجاری‌های اجتماعی و ... اثرات منفی و با تأثیرات مثبت فرهنگی ساکنان خانه‌های دوم بر ساکنان بومی، افزایش اعتمادپذیری ساکنان بومی و احساس امنیت اجتماعی آنان و... تأثیرات مثبتی را در بعد اجتماعی در پی داشته است؛ به طوری که نتایج آزمون‌های تی و لون تفاوت معناداری را بین نظرات روستاییان و گردشگران خانه‌های دوم نشان می‌دهد. متغیر گردشگری خانه‌های دوم، ۱۶/۹ درصد تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان را تبیین می‌کند. با توجه به پیامدهای این پدیده بر نواحی روستایی لازم است برای قرارگیری بندهای قانونی در شرح وظایف دهیاری‌ها و بخشداری‌ها جهت شفافیت برخوردهای مسئولین ذی‌ربط درباره مسایل خانه‌های دوم و استفاده از روش‌های کیفی جهت شناخت عمقی‌تر مسأله در منطقه، پژوهش‌هایی انجام گیرد.

واژه‌های کلیدی: اعتمادپذیری، جاذبه‌های گردشگری، الگوبرداری، احساس امنیت اجتماعی، بینالود

مقدمه و طرح مسأله

مسافرتی^۱، منازل خصوصی کرایه‌ای، مهمان‌سراها، هتل‌ها و به‌ویژه «خانه‌های دوم» در نواحی روستایی است. اقامت در خانه‌های دوم، رایج‌ترین شکل فعالیت در گردشگری روستایی است و به همین دلیل شکل‌گیری و گسترش

اتحادیه اروپا همه انواع گردشگری در نواحی غیرشهری را به‌عنوان گردشگری روستایی در نظر می‌گیرد (65: Sharpley, 2005). برخی از فعالیت‌های گردشگری روستایی همراه با اقامت و بیتوته در نواحی روستایی است. این حضور عمدتاً به‌صورت اقامت در چادر^۱، واگن‌های

1- Camping
2- Caravanning

*مسئول مکاتبه: anabestani@um.ac.ir

اقتصادی و اجتماعی در مقصد این‌گونه از گردشگری بین اهالی بومی و گردشگران خانه‌های دوم شده است. برخورد‌های به وجود آمده، وابسته به عوامل زیادی است. در این تحقیق، تأکید بر بعد اجتماعی است که اهمیت به‌سزایی برای هر فرد و جامعه‌ای دارد. بر این اساس و این مطلب که انگیزه‌های گردشگران در مسایل اجتماعی، تأثیر زیادی بر روابط طرفین یک کنش اجتماعی مثل زندگی در هم‌جواری دو گروه نخبه و اجتماع محلی دارد (گردشگری خانه‌های دوم)، مبانی نظری نیز بر نظریات انگیزشی تأکید بیشتری دارد. بنابراین پژوهش حاضر درصدد است تا تغییرات اجتماعی را مانند احساس امنیت، اعتمادپذیری، الگوپذیری، رواج ناهنجاری‌های اجتماعی و غیره که از حضور پدیده گردشگری خانه‌های دوم تأثیر پذیرفته‌اند، مورد کاوش قرار دهد.

بنابراین تحقیق به دنبال پاسخ‌گویی به سؤال اصلی تحقیق است، یعنی: رونق گردشگری خانه‌های دوم در سکونت‌گاه‌های روستایی به چه میزان، زمینه‌ساز تغییرات اجتماعی در منطقه شده است؟ و در پاسخ به سؤال یادشده، فرضیه زیر شکل گرفته است:

«گسترش گردشگری خانه‌های دوم، تغییرات اجتماعی چشمگیری را در روستاهای منطقه در پی داشته است».

پیشینه تحقیق

در خارج از کشور با توجه به رخداد پدیده روستازدگی پس از جنگ جهانی دوم، مطالعات بیش‌تری روی گردشگری خانه‌های دوم انجام شده که در این جا به تعدادی از آن‌ها اشاره می‌شود:

مطالعات در زمینه اثرات خانه‌های دوم در انگلیس و ولز نشان می‌دهد که در اثر تقاضا برای احداث خانه‌های دوم در این دو منطقه، در ۷۵ درصد موارد، افزایش قیمت مسکن در نواحی روستایی رخ داده است (Gallent and et al, 2005). علاوه بر این، مطالعات در زمینه تقاضا برای مسکن در حومه شهرها در اروپا، نشان‌دهنده افزایش تقاضا و فشار مضاعف بر محیط‌ها و چشم‌اندازهای روستایی است (Gallent and et al, 2003).

خانه‌های دوم امروزه به‌عنوان مهم‌ترین پیامد توسعه گردشگری در نواحی روستایی است (رضوانی، ۱۳۸۲: ۶۱). گردشگری خانه‌های دوم، یکی از الگوهای گسترش گردشگری به‌ویژه در نواحی روستایی و کوهستانی است که از طریق گسترش مالکیت خانه‌های دوم (خانه‌های ییلاقی یا خانه‌های تعطیلات) حاصل می‌شود (Williams' and Hall, 2000: 23). این نوع گردشگری شاید مهم‌ترین شکل توسعه گردشگری در نواحی روستایی کشور باشد که سریعاً در بسیاری از مناطق به‌ویژه در نواحی روستایی اطراف کلان‌شهرها در حال رشد است. پدیدار شدن اوقات فراغت به‌عنوان یکی از نیازهای اساسی جوامع معاصر است. در راستای این امر، گردشگری نیز به‌عنوان یکی از شیوه‌های اوقات فراغت، گسترش و توسعه یافته است (صدیایی و دیگران، ۱۳۸۹: ۲۰). نواحی روستایی از جمله عرصه‌های است که در این زمینه بهره‌برداری شده است و به همین علت بخش مهمی از خانه‌های دوم در نواحی روستایی ایجاد و گسترش یافته‌اند (شکری، ۱۳۸۴: ۲۹۶).

مناطق ییلاقی اطراف کلان‌شهر تهران، اولین خاستگاه شیوه‌ی نوین گردشگری خانه‌های دوم در ایران است. گسترش این‌گونه از گردشگری در اطراف شهرهای بزرگ و مادرشهرها از پدیده‌های شکل گرفته به‌خصوص طی دو دهه اخیر در برخی از مناطق ییلاقی و خوش آب و هوای روستایی جنب این شهرها بوده است. از مناطق یادشده می‌توان به شهرستان تازه تأسیس بینالود در فاصله ۵ کیلومتری مشهد (دومین شهر کشور به لحاظ وسعت و جمعیت) اشاره کرد. ظرفیت‌های طبیعی و اقلیمی این شهرستان کوچک، اما خوش آب و هوا، باعث ایجاد گردشگری گسترده از گونه‌های روستایی و شهری در منطقه شده است. وجود بارگاه منور حضرت رضا (ع) نیز موجب حضور گردشگران زیارتی علاوه بر مجاوران در منطقه مورد مطالعه شده است. تمایل شهروندان در سال‌های اخیر به سمت‌وسوی ساخت ویلاهای روستایی یا همان خانه‌های دوم به هر علتی، موجب کنش‌هایی در ابعاد

هر چند گردشگری خانه‌های دوم در نواحی روستایی ایران به شکل امروزی آن، پدیده جدید محسوب شده و سابقه‌ای زیاد ندارد، محققان کشور در این زمینه مطالعات پراکنده‌ای انجام داده‌اند (جدول ۱). بر اساس مطالعات انجام گرفته در زمینه گردشگری خانه‌های دوم می‌توان به این نتیجه دست یافت که گسترش این پدیده در روستاها، اثرات مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی دارد که این اثرات هم مثبت است و هم منفی. از جمله اثرات مثبت آن البته در بعد اجتماعی، افزایش تعاملات ساکنان بومی، افزایش رفاه اجتماعی، ایجاد رقابت مثبت و از اثرات منفی آن، ناهنجاری‌های اجتماعی، تعارضات اجتماعی و فرهنگی و تضاد و دوگانگی اجتماعی بین گردشگران و مردم (اختلاف طبقاتی بیش از حد انتظار) که سبب به هم خوردن یکپارچگی اجتماعی شده، نام برد. به‌علاوه گسترش این پدیده به‌صورت خودجوش و بدون نظارت و کنترل برنامه‌ریزی شده است و ساخت‌وسازها به‌صورت سلیقه‌ای و بدون طرح و برنامه بوده و مدیریت مناسب برای سامان‌دهی خانه‌های دوم وجود ندارد. بنابراین بسیاری از ضروریات، مورد توجه بنیادی مدیران و مسئولین مربوطه قرار نمی‌گیرد.

وِپسالین‌نا^۱ و پیتکانن^۲ (۲۰۱۰)، رای^۳ (۲۰۱۱)، مولر^۴ (۲۰۰۰) و کالتنبورن^۵ و همکاران (۲۰۰۹) در تحقیقات خود در کشورهای اسکاندیناوی به بررسی دیدگاه‌های ساکنان محلی نسبت به شکل‌گیری و گسترش خانه‌های دوم و اثرات اجتماعی فرهنگی این پدیده می‌پردازند و نتیجه می‌گیرند که این خانه‌ها می‌تواند به‌عنوان عاملی برای گسترش توسعه پایدار در نواحی روستایی قرار گیرد. در این زمینه نگرش محیط زیست‌گرایی، نقش بیش‌تری در زمینه پیدایش خانه‌های دوم در این مناطق داشته است و در مقابل توسعه‌ی زیرساخت‌ها، اثر ناچیزی بر ساخت خانه‌های دوم در این منطقه داشته است.

هو^۶ و یو^۷ (۲۰۰۸) معتقدند وابستگی به سرزمین اصلی در چین، از طریق ارتباط یا آشنایی موجود از قبل، تماسی را فراهم می‌کند که منجر می‌شود میان‌سالان هنگ‌کنگ و مسافران روزانه مرزی، احداث خانه‌های دوم را در سرزمین اصلی ترجیح دهند. کاندو^۸ و همکاران (۲۰۱۲) نشان دادند که تمایل مالکان خانه‌های دوم در ایالت واشنگتن امریکا برای حفظ حریم خصوصی بر پایه الگویی از انزوای فضایی استوار شده است و این الگو به‌شدت تحت تأثیر تفکرات زیست‌محیطی است. بیگر^۹ و همکاران (۲۰۰۷) معتقدند که استفاده کم صاحبان خانه‌های دوم در ناحیه آلپارنای سوییس، منجر به هزینه‌های سنگین اقتصادی و اجتماعی شده است. بنابراین باید راه‌کارهایی برای تشویق مالکان به اجاره دادن آن‌ها اتخاذ شود. هوگندورن^{۱۰} و همکاران (۲۰۰۵)، گسترش تاریخی خانه‌های دوم در آفریقا و برخی از گرایش‌های عمومی به ساخت خانه‌های دوم را بررسی کرده‌اند.

-
- 1- Vepsalainen
 - 2- Pitkanen
 - 3- Rye
 - 4- Muller
 - 5- Kaltenborn
 - 6- Hui
 - 7- Yu
 - 8- Kondo
 - 9- Bieger
 - 10- Hoogendoorn

جدول ۱- نتایج تعدادی از تحقیقات پیرامون گردشگری خانه‌های دوم در ایران

محقق	سال	یافته‌های تحقیق
فشارکی	۱۳۷۳	تأثیرات اجتماعی خانه‌های دوم را در ایجاد رقابت و از بین رفتن پیوستگی جامعه روستایی، تغییر مفهوم کار، تعارض اجتماعی و فرهنگی می‌داند.
حسینی ابری	۱۳۸۰	گسترش خانه‌های دوم در ایران به‌صورت خودجوش و بدون نظارت و کنترل است.
رضوانی و صفایی	۱۳۸۴	گردشگری موجب پیامدهای نامطلوبی مانند تخریب چشم‌اندازهای طبیعی، افزایش مهاجرت و رکود فعالیت‌های کشاورزی و دوگانگی اجتماعی و غیره شده است.
نوذری	۱۳۸۶	گسترش خانه‌های دوم، پیامدهای مثبت اقتصادی همچون اشتغال‌زایی، ایجاد شغل در روستا، افزایش درآمد ساکنین، افزایش رفاه عمومی مردم روستا را در پی داشته است.
مهدوی و دیگران	۱۳۸۷	شکل‌گیری پدیده خانه‌های دوم در نواحی روستایی، تأثیر چشمگیری بر دگرگونی اقتصادی و اجتماعی منطقه داشته است.
رهنمایی و دیگران	۱۳۸۷	با توجه به عملکرد گردشگران خانه‌های دوم، ظرفیت تحمل حوزه کلاردشت به آستانه خود رسیده است، اما در رابطه با گردشگران با اقامت حداقل یک شب (گردشگران اقامتی)، اشباع آستانه ظرفیت تحمل تأیید نمی‌شود.
عنابستانی	۱۳۸۸	جاذبه‌های گردشگری در روستاهای ییلاقی مشهد، چه برای تأمین نیاز رو به رشد ساکنان این کلان‌شهر به فضاهای فراغتی و چه برای تجدید حیات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی روستاهای این ناحیه فرصت‌های را فراهم ساخته است.
صیدایی و دیگران	۱۳۸۹	در ناحیه باغ بهادران و لنجان با توجه به توانمندی‌های طبیعی، از جمله رودخانه زاینده‌رود و دسترسی آسان و نسبتاً نزدیک و محیط آرام، شرایط خوبی را برای امکان استقبال سرمایه‌گذاری ساکنان کلان‌شهر اصفهان فراهم کرده است.
رضوانی و دیگران	۱۳۹۰	بر اساس دیدگاه ساکنان محلی، تأثیر اقتصادی گردشگری خانه‌های دوم بیشتر است و تفاوت معناداری بین آثار اقتصادی گردشگری خانه‌های دوم با گردشگری روزانه وجود دارد.
قدیرنیا و دیگران	۱۳۹۰	پیامدهای منفی اقتصادی، اجتماعی و کالبدی ناشی از گسترش خانه‌های دوم در نواحی روستایی در دهستان تارود شهرستان دماوند بیش از آثار مثبت آن‌ها است.
عنابستانی و دیگران	۱۳۹۱	شدت تأثیر متغیر توسعه گردشگری خانه‌های دوم بر تغییرات اجتماعی و اقتصادی زندگی روستاییان منطقه ییلاقی قوچان، ۰/۵۰۲ برآورد شده است.
خوش‌فر و دیگران	۱۳۹۱	گسترش خانه‌های دوم با اثرات اقتصادی مثبت (افزایش سطح تحصیلات و میزان درآمد) و پیامدهای اجتماعی منفی (کاهش در مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی) همراه بوده است.
عنابستانی و صاحبکار	۱۳۹۲	تفاوت معناداری در دیدگاه مالکان و اهالی نسبت به توسعه گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات در ابعاد اقتصادی و زیست‌محیطی زندگی روستاییان وجود دارد.
عنابستانی	۲۰۱۴	-

(مأخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۲)

خانه‌های تعطیلات و آخر هفته نیز معروف هستند (رضوانی، ۱۳۸۲، ۶۰). اقامت در این اقامتگاه‌ها، نوعی گردشگری محسوب می‌شود (درئو، ۱۳۷۴: ۴۱۰). یکی از اشکال و الگوهای گردشگری در نواحی روستایی، گردشگری خانه‌های دوم است که اغلب در مناطق کوهستانی و خوش آب و هوا خصوصاً در پیرامون شهرها رواج دارد (صالحی نسب، ۱۳۸۴: ۵۲). گردشگری خانه‌های دوم از سال ۱۹۴۵ مقبولیت فراوانی یافت که دلایل آن را می‌توان ناشی از: افزایش

مفاهیم، دیدگاه‌ها و مبانی نظری: خانه دوم از دو لغت خانه^۱ و دوم^۲ تشکیل شده است (Crawly, 2000: 265). در مورد خانه‌های دوم تعریف واحدی وجود ندارد. خانه‌های دوم یا اقامت‌گاه‌های ثانویه، به خانه‌هایی گفته می‌شود که ساکنین شهرها در نواحی روستایی خوش آب و هوا برای گذران اوقات فراغت و استراحت تدارک می‌بینند و به نام خانه‌های ییلاقی،

1- Home
2- Second

الف) تفاوت‌های آب و هوای و جغرافیایی؛
 ب) مهاجرت‌های روستایی - شهری؛
 ج) آلودگی محیط‌زیست و ازدحام بیش از حد جمعیت در شهرها؛
 د) بهبود راه‌های ارتباطی و افزایش بر خورداری از خودروی شخصی؛
 ه) شهرگریزی و گسترش خانه‌های دوم (یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۲).

محققان معتقدند که میان رونق گردشگری و معیارهای عینی و ذهنی اثرات اقتصادی، اجتماعی و محیطی بر جامعه میزبان، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد (Johnson and et al, 1994: 630). باتلر^۱ در این زمینه معتقد است میان سطح توسعه گردشگری و نگرش منفی به اثرات اقتصادی، اجتماعی و محیطی در جامعه میزبان، رابطه‌ای مستقیم وجود دارد. در مرحله اولیه توسعه گردشگری، معمولاً مقدار زیادی از آرزوها و اشتیاق ساکنان مقصد به‌خاطر فواید اقتصادی درک شده برآورده می‌شود، ولی از آنجا که در مراحل بعد، به‌خاطر بروز تغییرات ناخوشایند در محیط طبیعی و نوع گردشگرانی که جذب شده‌اند، درک و تصور مردم از اثرات گردشگری به تدریج منفی می‌شود (Smith and Krannich, 1998: 785)، فرض اساسی در همه نظرات این است که کیفیت زندگی ساکنان مقصد در مراحل اولیه توسعه گردشگری بهبود می‌یابد، اما ظرفیت تحمل محیط به مرحله‌ای می‌رسد که توسعه بیشتر گردشگری، بروز تغییرات منفی در محیط مقصد را موجب می‌شود (علیقلی‌زاده فیروزجانی و دیگران، ۱۳۸۶: ۵).

مهم‌ترین پیامدهای اجتماعی گردشگری خانه‌های دوم در ایران را می‌توان در شاخص‌هایی مانند افزایش سطح آگاهی و دانایی مردم ناحیه، تضاد و دوگانگی اجتماعی و فرهنگی بین گردشگران و روستاییان، الگوبرداری از شیوه زندگی گردشگران، تأثیر بر روند مهاجرت روستا-شهری، تضعیف فرهنگ محلی و سنتی، کاهش انسجام اجتماعی و افزایش ناهنجاری

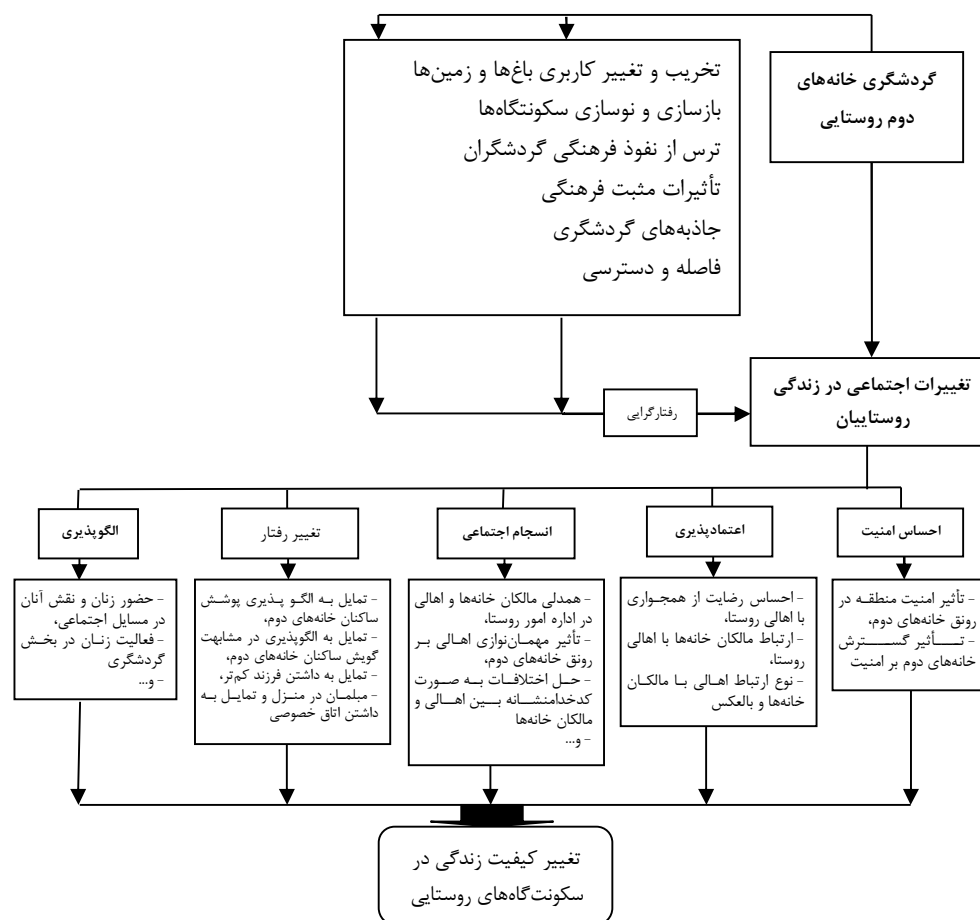
درآمد شهرنشینان، داشتن وقت آزاد، بهبود وسایل حمل و نقل، تمایل به استفاده از تفریحات سالم غیر شهری، تمایل به سرمایه‌گذاری و پس‌اندازهای شخصی بیان کرد (رضوانی و دیگران، ۱۳۹۰: ۲۴).

تحقیقات جهانی نشان می‌دهد که خانه‌های دوم، نقش مهمی در گردشگری شهری و رفاه بسیاری از مردم در کشورهای پیشرفته دارد (Hall and Muller, 2004: 18). در میان تعاریف مختلفی که از خانه‌های دوم ارائه شده است، تعریف زیر بیشتر مورد پذیرش محققانی است که در این حیطه فعالیت می‌کنند: «خانه دوم، ملکی است که برای مدتی به‌عنوان یک محل اقامت موقت برای افرادی که معمولاً در جای دیگری زندگی می‌کنند، خریداری و یا اجاره می‌شود» (Hoogendoorn and et al, 2005: 115). البته فاصله زیاد جغرافیایی بین خانه دوم و خانه اصلی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین فاکتورها در تعیین مکان دوم در نظر گرفته می‌شود (Jansson and Muller, 2004: 264; Wolfe, 1951: 10).

امروزه گردشگری در مناطق روستایی و دورافتاده اهمیت ویژه‌ای یافته و وسیله‌ای برای رفاه جوامع تلقی می‌شود. بررسی‌ها نشان می‌دهد که گردشگری در مناطق روستایی ده تا بیست درصد تمامی فعالیت‌های جهانگردی را شامل می‌شود (Roberts and Hall, 2001: 55). با گسترش شهرنشینی و مهاجرت روستاییان به نقاط شهری از یک‌سو و افزایش درآمد از سوی دیگر، زمینه‌های اجتماعی و اقتصادی گردشگری داخلی نیز در کشورها فراهم شد. بدین ترتیب گردشگری در مناطق روستایی به‌عنوان یک بخش از گردشگری در کنار سایر انواع گردشگری شکل گرفت و احداث خانه‌های دوم در مناطق خوش آب و هوای روستایی پیرامون شهرهای بزرگ، به‌ویژه تهران رونق یافت. این روند با پیروزی انقلاب اسلامی به دیگر مناطق کشور نیز کشیده شد (قاسمی، ۱۳۸۸: ۱۹۷-۱۹۶).

مهم‌ترین زمینه‌ها و عوامل کششی، انگیزشی و یا رانشی گسترش خانه‌های دوم در نواحی روستایی کشور را می‌توان در موارد زیر خلاصه کرد:

- اجتماعی بررسی کرد. در یک جمع‌بندی، آثار اجتماعی گردشگری خانه‌های دوم عبارتند از:
- افزایش تأثیرات مثبت فرهنگی؛
 - تضاد و دوگانگی اجتماعی و فرهنگی میان گردشگران و روستاییان؛
 - الگوبرداری از گردشگران و تغییر رفتار ساکنان بومی؛
 - تضعیف فرهنگ محلی و سنتی و کاهش تعاملات اجتماعی؛
 - تغییر در انسجام اجتماعی و پیدایش ناهنجاری اجتماعی؛
 - افزایش اعتمادپذیری جوامع محلی و احساس امنیت اجتماعی (Anabestani, 2014: 61) و یافته‌های پژوهش، (۱۳۹۲) (شکل ۱).

شکل ۱- نحوه ارتباط بین متغیرهای تحقیق (مدل مفهومی)

(مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲)

روش تحقیق

انجام‌گرفته قبلی و منابع سازمانی مثل خانه‌های بهداشت و دهیاری‌ها، در چهارده روستا از پنجاه روستای شهرستان بینالود (طرقبه و شاندریز)، بیش از پنجاه خانه دوم احداث شده است. بر پایه فرمول کوکران و به دلیل داشتن دو جامعه هدف (ساکنان بومی و مالکان خانه‌های دوم) برای هر دو جامعه

روش تحقیق در این پژوهش به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش‌شناسی، تجربی است و به وسیله مطالعات کتابخانه‌ای و اطلاعات پیمایشی و در آخر، تجزیه و تحلیل داده‌های آماری انجام شده است. بر اساس آمار موجود از سرشماری‌ها و تحقیقات

نمونه‌گیری انجام شد. بر این اساس، برای مالکان خانه‌های دوم، تعداد واحدهای مسکونی (۲۱۷۵ واحد) را برابر با خانوار فرض نموده و حجم نمونه این گروه معادل ۲۳۸ خانوار به دست آمد. برای ساکنان بومی (روستاییان) از حجم خانوار (۶۳۴۶ خانوار) روستاهای نمونه استفاده شد و حجم نمونه برابر ۲۵۵ خانوار (با ضریب خطای ۰/۰۶) به دست آمد (جدول ۲).

هنگام جمع‌آوری اطلاعات، از روش نمونه‌گیری تصادفی برای شناسایی روستاییان و مالکان خانه‌های

دوم استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS که مناسب پژوهش حاضر برای کدگذاری، استفاده تکنیک‌های آماری و استنباطی و تجزیه و تحلیل است، بهره گرفته شده است. برای ارائه نقشه‌ها و نتایج حاصل از آن‌ها نیز از نرم‌افزار GIS استفاده شده است. تعداد پرسش‌نامه‌ها را به تفکیک روستا و بعد از اضافه کردن پرسش‌نامه دو روستای خارج‌شده از نمونه‌گیری در جدول (۲) مشاهده می‌کنیم:

جدول ۲- تعداد روستاهای نمونه و پرسش‌نامه‌های آن‌ها به تفکیک دو جامعه

روستا	خانوار	جمعیت (۱۳۹۰)	تعداد واحدهای مسکونی	تعداد پرسش‌نامه‌های آن‌ها به تفکیک دو جامعه	
				تعداد خانه‌های دوم	درصد خانه‌های دوم
ابرده سفلی	۹۹	۲۳۹	۱۵۹	۵۰	۳۱/۴۵
ابرده علیا	۷۵۵	۳۵۵۳	۹۳۱	۱۰۰	۱۰/۷۵
زشک	۴۸۵	۲۹۸۴	۱۰۳۴	۵۰۰	۴۸/۳۶
چاه خاصه	۲۸۹	۸۰۶	۳۶۸	۵۰	۱۳/۵۹
حصار سرخ	۳۲۵	۱۵۷۰	۶۰۸	۲۵۰	۴۱/۱۲
ویرانی (نورآباد)	۸۹۴	۴۰۶۵	۱۰۸۳	۱۰۰	۹/۲۳
جاغرق	۶۸۵	۲۴۵۹	۱۰۰۴	۲۵۰	۲۴/۹
ازغد	۱۸۵	۵۳۲	۲۷۴	۷۰	۲۵/۵۵
چاهشک	۴۵۵	۱۷۹۴	۵۹۱	۹۰	۱۵/۲۳
حصار	۶۲۲	۱۷۶۴	۸۳۴	۱۵۰	۱۸
خانرود (اسلامرود)	۱۲۵	۴۰۵	۲۱۸	۸۰	۳۶/۷
مایان سفلی	۱۵۷	۲۵۳	۲۳۳	۶۰	۱۵/۷۵
مغان	۲۸۳	۸۶۶	۴۶۱	۱۵۰	۳۲/۵۴
نوچاه	۲۲۳	۴۷۶	۳۷۰	۱۲۵	۳۳/۷۸
جمع	۶۳۴۶	۲۱۷۶۶	۹۱۵۸	۲۱۷۵	۲۳/۷۴

(مأخذ: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۱؛ عنابستانی، ۱۳۸۸: ۱۵۷ و نتایج تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

برای بررسی پیامدهای تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان ناشی از حضور پدیده گردشگری خانه‌های دوم دو متغیر معرفی و به‌وسیله ۱۱ شاخص و ۳۲ معرف (گویه) ارزیابی شد. تمامی گویه‌ها بر مبنای طیف لیکرت (خیلی کم، کم، متوسط، زیاد، خیلی زیاد) تنظیم شدند. برای ارزیابی روایی پرسشنامه‌ها از نظر متخصصین و کارشناسان ذی‌ربط

در دانشگاه‌ها استفاده شد و پایایی آن‌ها بر مبنای آلفای کرونباخ با اعتبار بین ۰/۴۹۰ تا ۰/۸۴۳ تأیید گردید. برای تحلیل داده‌ها از روش‌های همبستگی اسپیرمن و پیرسون، رگرسیون گام به گام، آزمون‌های تی استودنت و لون با کمک نرم‌افزار SPSS انجام گرفت. هم‌چنین برای تعیین شاخص رنجش داکسی از روش تاپسیس کمک گرفته شد.

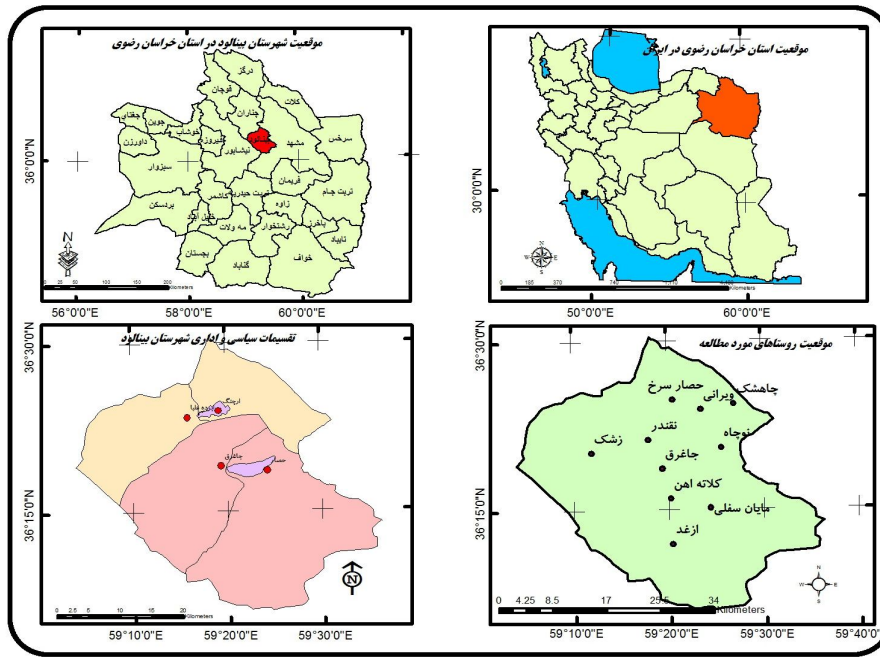
جدول ۳- بررسی متغیرها، ابعاد، شاخص‌ها و مؤلفه‌های تحقیق

متغیر	بعد	شاخص	آلفای کرونباخ	مؤلفه‌ها	مآخذ شاخص
گردشگری خانه‌های دوم	تغییرات کالبدی	تخریب و تغییر کاربری باغ‌ها و زمین‌ها	۰/۶۲۹	تغییر کاربری زمین‌های روستا	علیقلی‌زاده فیروزجانی و دیگران، ۱۳۸۶
		بازسازی و نوسازی سکونت‌گاه‌ها	-	تبعیت از الگوی مسکن شهری در بازسازی	نگارنده
	حضور افراد غیر بومی	ترس از نفوذ فرهنگی گردشگران	۰/۶۸۳	تمایل به حفظ سنن و آداب پدران و گذشتگان، ترس از نفوذ فرهنگی بین جوانان، ترس از کم شدن پایبندی دینی و مذهبی بین جامعه	منوری، ۱۳۸۳: ۲۳
		تأثیرات مثبت فرهنگی	-	تأثیرات مثبت حضور ساکنان خانه‌های دوم روی اهالی روستا	صاحبکار، ۱۳۹۱
	موقعیت مکانی	جاذبه‌های گردشگری	۰/۷۹۵	کوه‌ها و ارتفاعات، بیلاقات و باغات، رودخانه و چشمه، مکان‌های تاریخی و نمادهای مذهبی مثل امامزاده و...	Guun, 2002: 49
		فاصله و دسترسی	۰/۵۶۸	فاصله از شهر مشهد، نوع جاده دسترسی به روستا	عنابستانی، ۱۳۸۹: ۱۱۳
تغییرات در ابعاد اجتماعی	امنیت	احساس امنیت	۰/۵۲۸	تأثیر امنیت منطقه در رونق خانه‌های دوم، تأثیر گسترش خانه‌های دوم بر امنیت	نگارندگان
		اعتمادپذیری	۰/۴۹۰	احساس رضایت از همجواری با اهالی روستا، ارتباط مالکان خانه‌ها با اهالی روستا، نوع ارتباط اهالی با مالکان خانه‌ها و بالعکس	Pepperdin, 2002: 2-8
	مشارکت	انسجام اجتماعی	۰/۷۱۱	همدلی مالکان خانه‌ها و اهالی در اداره امور روستا، تأثیر مهمان‌نوازی اهالی بر رونق خانه‌های دوم، حل اختلافات به صورت کدخدامنشانه بین اهالی و مالکان خانه‌ها و...	European Commission, 2001: Anabestani, 12; 2014: 61
		تغییر رفتار (حرکات نمایشی)	۰/۵۹۷	تمایل به الگوپذیری پوشش ساکنان خانه‌های دوم، تمایل به الگوپذیری در مشابهت گویش ساکنان خانه‌های دوم، تمایل به داشتن فرزند کم‌تر، میل‌مان در منزل و تمایل به داشتن اتاق خصوصی	نگارندگان
	(کش متقابل رفتارگرایی)	الگوپذیری	۰/۸۴۳	حضور زنان و نقش آنان در مسایل اجتماعی، فعالیت زنان در بخش گردشگری و...	صاحبکار، ۱۳۹۱: ۵۶

(مآخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲)

درجه و ۳۶ دقیقه ۱۶ ثانیه شرقی واقع و از سمت شمال غرب به شهرستان چناران، از سمت شمال، شرق و جنوب به شهرستان مشهد و از سمت غرب به شهرستان نیشابور محدود می‌شود. مساحت آن ۱۱۸۵/۳ کیلومتر مربع، معادل یک درصد از کل وسعت استان خراسان رضوی و دارای دو بخش، چهار دهستان و دو نقطه شهری است (استاندارد خراسان رضوی، ۱۳۹۲).

محدوده و قلمرو پژوهش: منطقه مورد مطالعه یعنی شهرستان بینالود (طرقبه و شان‌دیز) در استان خراسان رضوی، ۵۳ آبادی دارای سکنه با ۹۳۴۱ خانوار و ۳۱۳۳۷ نفر جمعیت دارد. این محدوده به لحاظ موقعیت ریاضی در عرض جغرافیایی ۳۶ درجه و ۶ دقیقه ۱ ثانیه تا ۳۶ درجه ۳۰ دقیقه ۲۴ ثانیه شمالی و طول جغرافیایی ۵۹ درجه و ۳ دقیقه ۵۳ ثانیه تا ۵۹

شکل ۲- موقعیت منطقه مورد مطالعه در ایران (مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲)

آزمون بیشتر از ۰/۰۵ به دست آید، فرض برابری میانگین با عدد ۳ پذیرفته می‌شود. بنابراین اگر میانگین شاخص بیشتر یا مساوی عدد ۳ باشد، شاخص را با اهمیت در نظر گرفته و در صورتی که میانگین شاخص به طور معناداری کم‌تر از ۳ باشد، آن را بی‌اهمیت تلقی می‌کنیم.

بحث اصلی

بررسی اهمیت شاخص‌های گردشگری خانه‌های دوم از دیدگاه مالکان خانه‌ها و اهالی: با توجه به سطح معنی‌دار آزمون تی به دست آمده، در مواردی که مقدار P-Value کم‌تر از ۰/۰۵ باشد، فرضیه برابری میانگین با عدد ۳ رد می‌شود و اگر سطح معنی‌داری

جدول ۴- بررسی اهمیت شاخص‌های گردشگری خانه‌های دوم در منطقه با استفاده از آزمون تی

نتیجه آزمون	آزمون تی			آماره‌های توصیفی		ساکنان	شاخص
	سطح معنی‌دار	درجه آزادی	t	انحراف معیار	میانگین		
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	۲۵۱	-۵/۶۸	۰/۹۴۲	۲/۶۶۳	بومی	تخریب یا تغییر کاربری زمین
اهمیت داده می‌شود	۰/۸۶۳	۲۳۹	۰/۱۷	۰/۷۴۹	۳/۰۰۸	غیر بومی	
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	۴۹۱	-۴/۳۰	۰/۸۷	۲/۸۳۱	کل	
اهمیت داده می‌شود	۰/۳۵۳	۲۵۱	۰/۹۳	۰/۸۹۱	۳/۰۵۲	بومی	ترس از نفوذ فرهنگی
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۴	۲۳۹	-۲/۸۹	۰/۸۹۳	۲/۸۳	غیر بومی	
اهمیت داده می‌شود	۰/۱۷۸	۴۹۱	-۱/۳۵	۰/۸۹۸	۲/۹۴۵	کل	
اهمیت داده می‌شود	۰/۳۶۵	۲۴۹	۰/۹۱	۰/۸۲۷	۳/۰۴۷	بومی	جاذبه‌های گردشگری
اهمیت داده می‌شود	۰/۲۵۴	۲۳۹	۱/۱۴	۰/۷۱۸	۳/۰۵۳	غیر بومی	
اهمیت داده می‌شود	۰/۱۵۲	۴۸۹	۱/۴۳	۰/۷۷۵	۳/۰۵	کل	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۴۹	۲۵/۰۵	۰/۶۵۵	۴/۰۳۸	بومی	فاصله و دسترسی
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۳۹	۲۹/۱	۰/۵۹۳	۴/۱۱۵	غیر بومی	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۴۸۹	۳۸/۰۲	۰/۶۲۶	۴/۰۷۵	کل	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۵۱	۴/۶۶	۰/۴۶۳	۳/۱۳۶	بومی	گردشگری خانه‌های دوم
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۳۹	۸/۷۴	۰/۳۷۸	۳/۲۱۳	غیر بومی	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۴۹۱	۹/۰۷	۰/۴۲۵	۳/۱۷۴	کل	

(مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

معناداری با ۳ ندارد، که نشان‌دهنده اهمیت این شاخص‌ها در حد متوسط است. هم‌چنین میانگین شاخص‌های فاصله و دسترسی و گردشگری خانه‌های دوم از دید هر دو جامعه و در کل، به‌طور معناداری بیش‌تر از ۳ است که نشان‌دهنده اهمیت این شاخص‌هاست. در ادامه به بررسی میانه دو شاخص (بازسازی و نوسازی و تأثیرات مثبت فرهنگی) که در مقیاس ترتیبی قرار دارند، با عدد ۳ پرداخته می‌شود (جدول ۵).

بنابراین میانگین شاخص‌های تخریب یا تغییر کاربری زمین از دید ساکنان روستا و در کل، ترس از نفوذ فرهنگی از دید ساکنان خانه‌های دوم به‌طور معناداری کم‌تر از ۳ است که نشان‌دهنده کم‌اهمیت بودن این شاخص‌هاست. همین‌طور میانگین شاخص‌های تخریب یا تغییر کاربری زمین از دید ساکنان خانه‌های دوم، ترس از نفوذ فرهنگی از دید ساکنان روستا و در کل، جاذبه‌های گردشگری از دید ساکنان روستا، خانه‌های دوم و در کل تفاوت

جدول ۵- بررسی اهمیت شاخص‌های گردشگری خانه‌های دوم در منطقه با استفاده از آزمون ویلکاکسون

نتیجه آزمون	سطح معنی‌داری	آماره z	میانگین رتبه		شاخص
			کوچک‌تر از ۳	بزرگ‌تر از ۳	
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	-۳/۵۶	۱۰۸/۰۳	۸۷/۶۹	بومی
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	-۷/۷۹	۶۴/۴۴	۹۲/۹۷	غیر بومی
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	-۸/۰۵	۱۷۵/۹۲	۱۸۱/۵۱	کل
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۸	-۲/۶۶	۸۱/۸۲	۷۹/۷۲	بومی
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	-۵/۴۷	۷۱/۳۶	۷۴/۲۸	غیر بومی
اهمیت داده می‌شود	۰/۱۶۱	-۱/۴۰	۱۵۷/۵۹	۱۵۱/۱۰	کل

(مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

میانگین رتبه داده‌های کوچک‌تر از ۳ که نشان‌دهنده عدم اهمیت این شاخص از دید ساکنان روستا است، لکن از دید ساکنان خانه‌های دوم این شاخص دارای اهمیت است (میانگین رتبه داده‌های بزرگ‌تر از ۳ < میانگین رتبه داده‌های کوچک‌تر از ۳). اما در کل، سطح معنادار به دست آمده بیش‌تر از ۰/۰۵ بوده که نشان‌دهنده عدم تفاوت معنادار این شاخص با عدد ۳ است و می‌توان آن را با اهمیت تلقی کرد.

بررسی اهمیت پیامدهای اجتماعی گردشگری خانه‌های دوم: بر اساس یافته‌های جدول (۶)، میانگین شاخص‌های الگوپذیری از دید ساکنان روستا، ساکنان خانه‌های دوم و در کل، انسجام اجتماعی از دید ساکنان روستا، مالکان خانه‌های دوم و در کل، به‌طور معناداری کم‌تر از ۳ است که نشان‌دهنده کم‌اهمیت بودن این شاخص‌هاست. همین‌طور میانگین شاخص مسایل اجتماعی از دید ساکنان خانه‌های دوم، تفاوت معناداری با ۳ ندارد، که نشان‌دهنده اهمیت این

مطابق نتایج به‌دست آمده، مشاهده می‌شود که سطح معنی‌دار آزمون ویلکاکسون در شاخص بازسازی و نوسازی در تمامی موارد جامعه روستاییان، ساکنان خانه‌های دوم و در کل کم‌تر از ۰/۰۵ بوده که با توجه به میانگین رتبه داده‌های بزرگ‌تر از ۳ و کم‌تر از ۳ مشاهده می‌شود که این شاخص از دید ساکنان روستا به‌طور معناداری کم‌تر از ۳ است. این امر نشان‌دهنده بی‌اهمیت بودن این شاخص از دید ساکنان روستا است، ولی در کل و از دید ساکنان خانه‌های دوم، این شاخص با اهمیت است زیرا میانگین رتبه برای داده‌های بزرگ‌تر از ۳، بیش‌تر است.

هم‌چنین مشاهده می‌شود که سطح معنی‌دار آزمون ویلکاکسون در شاخص تأثیرات مثبت فرهنگی در جامعه روستاییان و ساکنان خانه‌های دوم، کم‌تر از ۰/۰۵ بوده که با توجه به میانگین رتبه داده‌های بزرگ‌تر از ۳ و کم‌تر از ۳، مشاهده می‌شود که این شاخص از دید ساکنان روستا به‌طور معناداری کم‌تر از ۳ است (میانگین رتبه داده‌های بزرگ‌تر از ۳ >

شاخص در حد متوسط است. هم‌چنین میانگین شاخص‌های احساس امنیت، اعتمادپذیری، تغییر رفتار در دو جامعه و در کل و مسایل اجتماعی از دید ساکنان روستا و در کل، به‌طور معناداری بیش‌تر از ۳ است که بیانگر اهمیت این شاخص‌هاست.

جدول ۶- نظرات مالکان و اهالی درباره‌ی با اهمیت بودن پیامدهای اجتماعی گردشگری خانه‌های دوم

نتیجه آزمون	آزمون تی			آماره‌های توصیفی		ساکنان	شاخص
	سطح معنی‌دار	درجه آزادی	آماره t	انحراف معیار	میانگین		
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۵۰	۵/۸۲۶	۰/۶۵۶۷۸	۳/۲۴۲۴	بومی	احساس امنیت
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۳۹	۱۸/۶۳۳	۰/۴۱۹۱۸	۳/۵۰۴۲	غیر بومی	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۴۹۰	۱۴/۴۴۰	۰/۵۶۸۲۹	۳/۳۷۰۳	کل	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۵۰	۱۱/۲۷۵	۰/۵۳۲۰۸	۳/۳۷۸۷	بومی	اعتمادپذیری
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۳۹	۶/۲۸۶	۰/۴۳۵۴۱	۳/۱۷۶۷	غیر بومی	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۴۹۰	۱۲/۴۷۸	۰/۴۹۷۱۲	۳/۲۷۹۹	کل	
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	۲۴۷	-۴/۴۶۲	۰/۸۰۱۸۸	۲/۷۷۲۸	بومی	الگوپذیری
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	۲۳۹	-۶/۰۴۶	۰/۸۴۵۶۱	۲/۶۷	غیر بومی	
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	۴۸۷	-۷/۴۴۳	۰/۸۲۴۴۴	۲/۷۲۲۲	کل	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۴۶	۳/۶۳۲	۰/۰۶۸۶۵	۳/۲۴۷	بومی	تغییر رفتار
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۲۳۹	۷/۷۸۸	۰/۸۳۷۱۵	۳/۴۲۰۸	غیر بومی	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۰۰	۴۸۶	۷/۶۱۱	۰/۹۶۴۵۰	۳/۳۳۲۶	کل	
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	۲۴۶	-۵/۲۷۴	۰/۸۸۸۷۴	۲/۷۰۱۸	بومی	انسجام اجتماعی
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	۲۳۹	-۶/۶۴۸	۰/۷۶۴۶	۲/۶۷۱۹	غیر بومی	
اهمیت داده نمی‌شود	۰/۰۰۰	۴۸۶	-۸/۳۳۰	۰/۸۲۹۱۷	۲/۶۸۷۰	کل	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۲۳	۲۵۱	۲/۲۸۴	۰/۴۵۷۴۳	۳/۰۶۵۸	بومی	کل
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۲۳۸	۲۳۹	۱/۱۸۴	۰/۳۷۰۲۶	۳/۰۲۸۳	غیر بومی	
اهمیت داده می‌شود	۰/۰۱۲	۴۹۱	۲/۵۲۶	۰/۴۱۷۲۰	۳/۰۴۷۵	کل	

(مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

تی با این فرض انجام می‌شود که در مورد شاخص‌های احساس امنیت، اعتمادپذیری، تغییر رفتار، مسایل اجتماعی به این صورت عمل شد. در سایر موارد که سطح معنی‌دار آزمون لون بیش‌تر از ۰/۰۵ به‌دست آمد، آزمون تی با فرض برابری واریانس‌ها انجام شد که در شاخص‌های الگوپذیری و انسجام اجتماعی چنین بود.

تحلیل مقایسه‌ای دیدگاه روستاییان و مالکان خانه‌های دوم

درباره پیامدهای اجتماعی گردشگری خانه‌های دوم: برای انجام آزمون تی میان دو گروه مستقل، ابتدا لازم است برابری واریانس‌ها به کمک آزمون لون^۱ بررسی شود. سپس بر اساس نتیجه به‌دست آمده، آزمون تی مناسب انتخاب شود. با توجه به سطح معنی‌دار آزمون لون، در مواردی که کم‌تر از ۰/۰۵ باشد، فرضیه نبرابری واریانس‌ها پذیرفته شده و آزمون

جدول ۷- تحلیل مقایسه‌ای پیامدهای اجتماعی میان روستاییان و مالکان خانه‌های دوم

نتیجه آزمون	آزمون تی			آزمون لون		آماره‌های توصیفی		ساکنان	شاخص
	سطح معنی‌دار	درجه آزادی	آماره t	سطح معنی‌دار	آماره	انحراف معیار	میانگین		
نابرابری میانگین‌ها	۰/۰۰۰	۴۲۷/۲۶۹	-۵/۲۶	۰/۰۰۰	۲۸/۵۴۰	۰/۶۵۶۷۸	۳/۲۴۲۴	بومی	احساس امنیت
						۰/۴۱۹۱۸	۳/۵۰۴۲	غیربومی	
نابرابری میانگین‌ها	۰/۰۰۰	۴۷۷/۷	۴/۶۱۳	۰/۰۰۵	۷/۹۱۹	۰/۵۳۲۰۸	۳/۳۷۸۷	بومی	اعتمادپذیری
						۰/۴۳۵۴۱	۳/۱۷۶۷	غیربومی	
برابری میانگین‌ها	۰/۱۶۹	486	۱/۳۷۸	۰/۲۱	۱/۵۷۹	۰/۸۰۱۸۸	۲/۷۷۲۸	بومی	الگوپذیری
						۰/۸۴۶۵۱	۲/۶۷	غیربومی	
نابرابری میانگین‌ها	۰/۰۴۶	۴۶۴/۲۵۲	-۲/۰۱	۰/۰۰۰	۱۸/۶۲۸	۱/۰۶۸۶۵	۲/۲۴۷	بومی	تغییر رفتار (حرکات نمایشی)
						۰/۸۳۷۱۵	۳/۴۲۰۸	غیربومی	
برابری میانگین‌ها	۰/۶۹۱	485	۰/۳۹۷	۰/۰۶۲	۳/۴۹	۰/۸۸۸۷۴	۲/۷۰۱۸	بومی	انسجام اجتماعی
						۰/۷۶۴۶۰	۳/۶۷۱۹	غیربومی	
برابری میانگین‌ها	۰/۳۱۷	۴۷۷/۷۰۴	۱/۰۰۳	۰/۰۲۲	۵/۳۲	۰/۴۵۷۴۳	۳/۰۶۵۸	بومی	کل
						۰/۳۷۰۲۶	۳/۰۳۸۲	غیربومی	

(مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

شد. بر اساس نتایج تحقیق، اکثر شاخص‌ها در متغیر مستقل و وابسته از نرمال بودن برخوردار نبوده است. بنابراین برای بررسی رابطه در این شاخص‌ها از آزمون اسپیرمن استفاده شده است. بر این اساس بین حضور پدیده گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان، رابطه همبستگی مستقیم و نسبتاً خوبی با مقدار $0/347$ در سطح معناداری ۹۹ درصد مشاهده می‌شود و بیانگر تأثیر چشمگیر حضور گردشگری خانه‌های دوم بر تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان است. از سوی دیگر در میان شاخص‌های پنج‌گانه تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان، فقط در شاخص اعتمادپذیری، رابطه‌ای وجود نداشته و در سایر شاخص‌ها، وجود رابطه به اثبات رسیده است. در ضمن تفاوت نامحسوسی بین نتایج حاصل از مالکان خانه‌های دوم و روستاییان در رابطه با وجود رابطه میان گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات اجتماعی مشاهده می‌شود (جدول ۸).

در نهایت تصمیم‌گیری در مورد مقایسه میانگین شاخص‌ها با توجه به سطح معنی‌دار آزمون تی انجام می‌شود. اگر سطح معنی‌دار آزمون تی کم‌تر از $0/05$ باشد، فرضیه صفر این آزمون مبنی بر برابری میانگین‌ها رد می‌شود و اگر سطح معنی‌دار بیش‌تر از $0/05$ باشد، فرضیه صفر یعنی برابری میانگین‌ها پذیرفته می‌شود. بر این اساس ساکنان خانه‌های دوم، نظر مساعدتری در مورد احساس امنیت و تغییر رفتار نسبت به ساکنان روستا داشته‌اند، ولی ساکنان روستا در اعتمادپذیری و مسایل اجتماعی نسبت به ساکنان خانه‌های دوم، میانگین بالاتری داشته‌اند. در مورد شاخص‌های الگوپذیری و انسجام اجتماعی، نظر ساکنان بومی و خانه‌های دوم تفاوت معنی‌داری نداشته است.

تحلیل فضایی ارتباط میان گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات اجتماعی: قبل از بررسی رابطه میان متغیر مستقل و وابسته، ابتدا با استفاده از آزمون کولموگروف- اسمیرنوف، نرمال بودن داده‌ها بررسی

جدول ۸- بررسی ارتباط میان گردشگری خانه‌های دوم و پیامدهای اجتماعی آن

شرح	ساکنان	احساس امنیت	اعتمادپذیری	الگوپذیری	تغییر رفتار	انسجام اجتماعی	کل
ضریب همبستگی	بومی	۰/۲۴۵**	۰/۱۰۸	۰/۳۱۶**	۰/۰۶۹	۰/۲۸۵**	۰/۳۶۰**
	غیر بومی	۰/۰۱	۰/۲۲۹**	۰/۳۹۳**	۰/۱۲۳	۰/۲۳۱**	۰/۳۴۰**
	کل	۰/۱۶۷**	-۰/۰۶۱	۰/۳۴۶**	۰/۰۹۷*	۰/۲۵۹**	۰/۳۴۷**
مقدار احتمال آزمون	بومی	۰/۰۰۰	۰/۰۸۷	۰/۰۰۰	۰/۲۸۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	غیر بومی	۰/۸۷۵	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۵۶	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	کل	۰/۰۰۰	۰/۱۷۶	۰/۰۰۰	۰/۰۳۲	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰

مواردی که با * مشخص شده است، در سطح ۰/۰۵ معنادار بوده و مواردی که با ** مشخص شده، در سطح ۰/۰۱ معنادار است. (مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

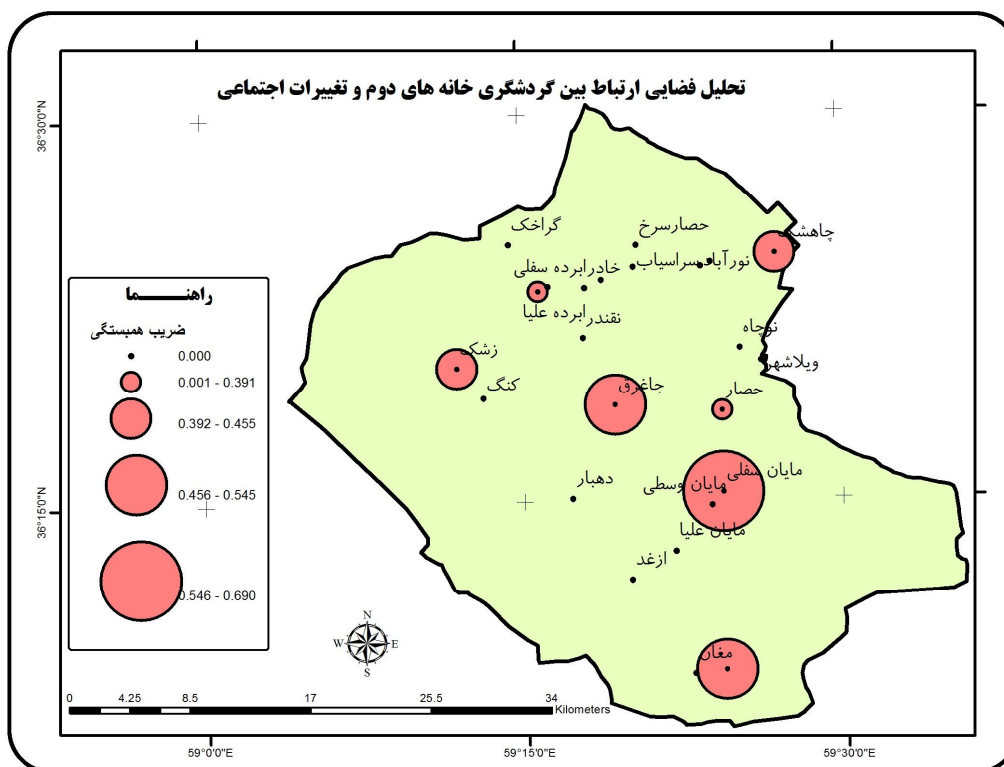
معنی‌داری وجود دارد. همبستگی مورد اشاره در این روستاها مستقیم و در برخی موارد نسبتاً کامل است؛ بدین معنا که با نقش‌آفرینی بیش‌تر حضور پدیده گردشگری خانه‌های دوم، تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان در این روستاها افزایش می‌یابد.

از یافته‌های پژوهش بر اساس جدول ۹ می‌توان نتیجه گرفت که بین حضور گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات اجتماعی و فرهنگی در اکثر روستاهای مورد مطالعه مانند ابرده علیا، جاغرق، چاهشک، حصار گلستان، خانرود، زشک، و مایان سفلی، ارتباط مثبت و

جدول ۹- تحلیل فضایی ارتباط میان گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات اجتماعی

روستا	ضریب همبستگی	سطح معنی‌داری	نتیجه آزمون	تحلیل
ابرده سفلی	۰/۳۸۳	۰/۱۵۹	پذیرش فرضیه صفر	-
ابرده علیا	*۰/۳۵۱	۰/۰۲	رد فرضیه صفر آزمون	ارتباط معنی‌دار است
ازغد	۰/۱۱۵	۰/۶۵۱	پذیرش فرضیه صفر	-
جاغرق	**۰/۵۱۸	۰/۰۰۰	رد فرضیه صفر آزمون	ارتباط معنی‌دار است
چاه خاصه	۰/۰۷	۰/۷۵۵	پذیرش فرضیه صفر	-
چاهشک	*۰/۴۵۵	۰/۰۱	رد فرضیه صفر آزمون	ارتباط معنی‌دار است
حصار سرخ	۰/۲۵۴	۰/۰۹۶	پذیرش فرضیه صفر	-
حصار گلستان	**۰/۳۹۱	۰/۰۱	رد فرضیه صفر آزمون	ارتباط معنی‌دار است
خانرود	*۰/۵۴۵	۰/۰۱۹	رد فرضیه صفر آزمون	ارتباط معنی‌دار است
زشک	**۰/۴۱۴	۰/۰۰۰	رد فرضیه صفر آزمون	ارتباط معنی‌دار است
مایان سفلی	**۰/۶۹۰	۰/۰۰۱	رد فرضیه صفر آزمون	ارتباط معنی‌دار است
مغان	۰/۲۱	۰/۲۷۵	پذیرش فرضیه صفر	-
نوچاه	-۰/۱۲۳	۰/۵۵۷	پذیرش فرضیه صفر	-
وبرانی	۰/۱۱۲	۰/۳۸۳	پذیرش فرضیه صفر	-

مواردی که با * مشخص شده است، در سطح ۰/۰۵ معنادار بوده و مواردی که با ** مشخص شده، در سطح ۰/۰۱ معنادار است. (مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

شکل ۳- تحلیل فضایی ارتباط بین گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات اجتماعی (مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲)

از کل تغییرات را توجیه می‌کند. در جدول ANOVA، مقدار P-Value یا همان سطح معناداری برابر ۰/۰۰۰ است که از ۰/۰۵ کوچک‌تر است. بنابراین فرضیه صفر آزمون مبنی بر عدم معنی‌داری مدل رگرسیون، با اطمینان ۹۹ درصد رد می‌شود و مدل رگرسیونی از لحاظ آماری معنی‌دار است.

اثرگذاری گردشگری خانه‌های دوم بر ابعاد اجتماعی زندگی از دیدگاه کل پاسخ‌گویان: برای بررسی میزان تأثیرگذاری گردشگری خانه‌های دوم بر مسایل اجتماعی کل پاسخ‌گویان، از مدل رگرسیون گام‌به‌گام استفاده شده است. بر اساس مقدار ضریب تعیین ۰/۱۶۷ مشخص می‌شود که رگرسیون خطی متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته حدود ۱۶/۷ درصد

جدول ۱۰- نتایج رگرسیون گردشگری خانه‌های دوم بر متغیر وابسته مسایل اجتماعی

نتیجه	سطح معنی‌دار	آماره F	آماره دوربین-واتسن	ضریب تعیین	R	گام
مدل معنی‌دار است	۰/۰۰۰	۴۷/۶۳۷	-	۰/۰۹۰	۰/۳۰۰	۱
مدل معنی‌دار است	۰/۰۰۰	۳۵/۹۷۵	-	۰/۱۳۱	۰/۳۶۱	۲
مدل معنی‌دار است	۰/۰۰۰	۲۷/۹۴۴	-	۰/۱۴۹	۰/۳۸۶	۳
مدل معنی‌دار است	۰/۰۰۰	۲۳/۸۶۷	۱/۶۳۱	۰/۱۶۷	۰/۴۰۸	۴

(مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

آزمون و سطح معنی‌داری برآورد پارامترها در هر گام در جدول (۱۱) گزارش شده است.

متغیرهایی که در هر مرحله به مدل اضافه شده، مقادیر برآورد پارامترها، انحراف معیار برآورد پارامترها، برآورد پارامترهای مدل رگرسیون استاندارد شده، آماره

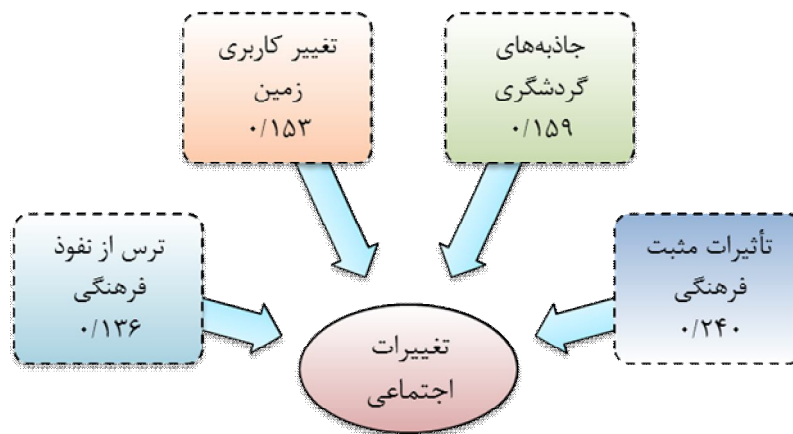
جدول ۱۱- نتایج ضرایب به‌دست آمده در رگرسیون گردشگری خانه‌های دوم بر متغیر وابسته اجتماعی

گام	متغیرهای مستقل	برآورد پارامترها		R-square	ضریب استاندارد (بتا)	آماره t	سطح معنی‌دار
		مقدار	انحراف معیار				
۱	مقدار ثابت	۲/۶۶۸	۰/۰۵۷	۰/۰۹	۰/۳۰۰	۴۷/۱۱۲	۰/۰۰۰
	تأثیرات مثبت فرهنگی	۰/۱۲۱	۰/۰۱۸				
۲	مقدار ثابت	۲/۳۷۶	۰/۰۸۳	۰/۱۳۱	۰/۲۷۳	۲۸/۶۰۶	۰/۰۰۰
	تأثیرات مثبت فرهنگی	۰/۱۱۰	۰/۰۱۷				
	جاذبه‌های گردشگری	۰/۱۰۷	۰/۰۲۳				
۳	مقدار ثابت	۲/۲۵۱	۰/۰۹۱	۰/۱۴۹	۰/۲۴۲	۲۴/۷۵۰	۰/۰۰۰
	تأثیرات مثبت فرهنگی	۰/۰۹۸	۰/۰۱۸				
	جاذبه‌های گردشگری	۰/۰۹۹	۰/۰۲۳				
	تخریب یا تغییر کاربری زمین	۰/۰۶۶	۰/۰۲۰				
۴	مقدار ثابت	۲/۱۰۱	۰/۱۰۲	۰/۱۶۷	۰/۱۵۹	۲۰/۶۶۵	۰/۰۰۰
	تأثیرات مثبت فرهنگی	۰/۰۹۷	۰/۰۱۷				
	جاذبه‌های گردشگری	۰/۰۸۴	۰/۰۲۳				
	تخریب یا تغییر کاربری زمین	۰/۰۷۲	۰/۰۲				
	ترس از نفوذ فرهنگی	۰/۰۶۲	۰/۰۲				

(مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

توضیح دهند. تمامی سطوح معنی‌دار در هر مرحله، کم‌تر از ۰/۰۵ است که بیانگر معنی‌دار بودن متغیرها در هر مرحله است (شکل ۳). پس می‌توان گفت که تأثیرات مثبت فرهنگی در میان شاخص‌های گردشگری خانه‌های دوم، بیش‌ترین تأثیر را بر مسایل اجتماعی کل پاسخ‌گویان بر جای گذاشته است.

با توجه به نتایج تحقیق، مدل در چهار مرحله انجام‌شده و در هر مرحله، تأثیرگذارترین متغیر وارد مدل شده است و در نهایت چهار شاخص تأثیرات مثبت فرهنگی، جاذبه‌های گردشگری، تخریب یا تغییر کاربری زمین، ترس از نفوذ فرهنگی وارد مدل شده که توانسته‌اند ۱۶/۷ درصد تغییرات مسایل اجتماعی را

شکل ۴- اهمیت نسبی تأثیر شاخص‌های گردشگری خانه‌های دوم بر تغییرات اجتماعی زندگی روستاییان (مأخذ: نگارندگان، ۱۳۹۲)

است. همان‌گونه که ملاحظه می‌کنید هیچ روستای دیگری حتی مرحله چهارم را هم لمس نکرده است؛ و پنج روستا در مرحله سه این شاخص قرار می‌گیرند که خود نیز مراحل میانی گردشگری خانه‌های دوم را طی می‌کنند مثل روستاهای زشک و ابرده سفلی. روستاهای با حرکت کندتر در زمینه گردشگری خانه‌های دوم را در مرحله دوم مشاهده می‌کنیم؛ و در نهایت روستای نوچاه، حصار سرخ و چاهشک است که هنوز در مرحله اول قرار دارند که نشان از نو بودن خانه‌سازی و ویلاسازی به‌منظور گردشگری خانه‌های دوم در این روستاها می‌باشد. توجه به آستانه‌های تحمل ظرفیت طبیعی، اکولوژیکی و اجتماعی (ادراکی) منطقه، موجب خروج از بحران می‌شود. در واقع نظریاتی مانند شاخص رنجش داکسی، به‌عنوان ابزاری برای سنجش اثرات گردشگری و شناسایی بازخوردهایی برای ادامه فعالیت سیستم گردشگری می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

وضعیت حضور گردشگری خانه‌های دوم بر اساس شاخص رنجش داکسی: بر اساس مدل شاخص رنجش داکسی، حضور گردشگران در هر ناحیه، مراحل پنج‌گانه شعف، بی‌تفاوتی، رنجش، خصومت و بیگانگانه‌راسی را از سوی ساکنین طی می‌کند (ضیایی، ۱۳۸۸: ۱۷۰). در منطقه مورد مطالعه با توجه به شیوع پدیده گردشگری خانه‌های دوم از دهه‌های گذشته، می‌توان بر اساس این مدل، ارزیابی ساکنین از حضور گردشگران خانه‌های دوم را برآورد کرد. بر این اساس و با استفاده از اطلاعات شاخص‌های متغیر گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات اجتماعی و فرهنگی و مدل تاپسیس مدل رنجش داکسی با توجه به وزن‌دهی در مدل تاپسیس محاسبه و سپس بر روستاهای مورد مطالعه انطباق داده شد (جدول ۱۲). با توجه به یافته‌های پژوهش، روستای ابرده علیا چهار مرحله اول شاخص رنجش داکسی را طی کرده و به مرحله پنجم که بیگانگانه‌راسی می‌باشد، رسیده

جدول ۱۲- تعیین مراحل مختلف مدل رنجش داکسی در روستاهای نمونه با استفاده از مدل تاپسیس

نام روستا	برآورد فاصله از ایده‌آل منفی	برآورد فاصله از ایده‌آل مثبت	C_i^*	رتبه	شاخص رنجش داکسی
ابرده سفلی	۰/۰۲	۰/۰۲	۰/۵۱	۶	مرحله ۳
ابرده علیا	۰/۰۴	۰/۰۰	۰/۹۲	۱	مرحله ۵
ازغد	۰/۰۳	۰/۰۳	۰/۴۴	۸	مرحله ۲
جاغرق	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۶۲	۴	مرحله ۳
چاه خاصه	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۶۳	۲	مرحله ۳
چاهشک	۰/۰۱	۰/۰۴	۰/۲۳	۱۴	مرحله ۱
حصار سرخ	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۳۳	۱۲	مرحله ۱
حصار گلستان	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۴۰	۱۰	مرحله ۲
خانرود	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۵۹	۵	مرحله ۳
زشک	۰/۰۳	۰/۰۲	۰/۶۲	۳	مرحله ۳
مایان سفلی	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۴۴	۷	مرحله ۲
مغان	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۴۲	۹	مرحله ۲
نوچاه	۰/۰۱	۰/۰۴	۰/۲۷	۱۳	مرحله ۱
ویرانی	۰/۰۲	۰/۰۳	۰/۴۰	۱۱	مرحله ۲

(مأخذ: محاسبات تحقیق حاضر، ۱۳۹۲)

نتایج متفاوت داشته است؛ از جمله: فشارکی (۱۳۷۳) در بعد اجتماعی در کتاب خود ایجاد رقابت، تغییر مفهوم کار، از بین رفتن پیوستگی اجتماعی و تعارض

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

همان‌گونه که قبلاً ذکر شد، پژوهش‌های انجام‌گرفته درباره خانه‌های دوم در مناطق مختلف،

- در رابطه با تأثیر گردشگری خانه‌های دوم بر مسایل اجتماعی در تمامی روستاها، شاخص‌های عنوان‌شده، قدرت یکسانی نداشتند. به‌این دلیل که انتظارات و سطح توقعات اهالی در مکان‌های گوناگون با یکدیگر متفاوت است. در بعد اجتماعی، نگاه اهالی محلی با گردشگران در برخی از شاخص‌ها مثل تأثیرات مثبت فرهنگی، ایجاد ناهنجاری و تعامل‌گرایی، تفاوت زیادی دارد، که البته بیش‌تر به جدایی‌گزینی به دلایل مختلف از جمله کمبود فضا در داخل بافت روستا، فروش باغ‌ها و زمین‌های خارج از محدوده کالبدی به گردشگران و... برمی‌گردد. این جدایی‌گزینی باعث برخورد کم‌تر اهالی و گردشگران شده، تأثیرات مثبت و منفی را تعدیل می‌کند. اما در اعتمادپذیری و احساس امنیت، نتایج به‌دست آمده نشان ارزشمند خوبی نسبت به گذشته دارد.

- تنها ۱۳/۵ درصد خانه‌های دوم درون بافت کالبدی روستا، ۵۸/۲ درصد در حاشیه بلافصل این بافت و ۲۸/۳ درصد در محدوده‌ای جدید یا محله‌هایی بدون ارتباط با آن استقرار یافته‌اند (عناستانی، ۱۳۸۸: ۱۶۱). عمده‌ترین دلیل در تأثیر کم ظرفیت بالقوه گردشگری خانه‌های دوم بر بعد اجتماعی و فرهنگی همین جدایی‌گزینی است.

- تداخل گردشگری آخر هفته، فصلی و روزهای تعطیل با برخی از روستاها که گردشگری خانه‌های دوم نیز در آن‌ها رونق دارد، باعث تلفیق تأثیرات این دو گونه از گردشگری روستایی در یکدیگر شده است که تفکیک تأثیرات آن از یکدیگر کار دشواری است. زیرا ساکنان محلی، تمامی گردشگران را با یک دید نگاه می‌کنند که این مطلب از دشواری‌های تحقیق در حین انجام کار میدانی بود.

پیشنهادها

پس از پژوهش باید به‌دنبال ایجاد پیوند نزدیک میان تحقیق و برنامه‌ریزی (با علایق مشترک آنان در زمینه سازمان‌دهی جمعیت، فضا و منابع) بود و از این طریق می‌توان به درک و تبیین حضور گردشگری

اجتماعی و فرهنگی را ذکر کرده است. فیروزنیا و همکاران (۱۳۹۰) در دهستان تاررود دماوند به این نتیجه رسیدند که پیامدهای منفی اقتصادی، اجتماعی و کالبدی گردشگری خانه‌های دوم، بیش از آثار مثبت آن است. در حالی که نودری (۱۳۸۶) به اثرات مثبتی، مثل افزایش درآمد ساکنین، ایجاد شغل در روستای کردان و افزایش رفاه عمومی اشاره دارد. هم‌چنین بیش‌تر محققین مانند رضوانی و صفایی (۱۳۸۴)، نودری (۱۳۸۶)، عناستانی (۱۳۸۸) و سایرین به تخریب و تغییر کاربری اراضی و باغ‌ها، آلودگی منابع آب و تغییر چشم‌انداز طبیعی به‌عنوان اثرات منفی گردشگری خانه‌های دوم پرداخته‌اند. در عین حال به فرصت‌هایی مثل تجدید حیات اقتصادی اجتماعی، مثل افزایش شغل، سرمایه‌گذاری، تأثیرات فرهنگی متقابل و... اشاره کرده‌اند.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که برای پاسخ به این سؤال که حضور گردشگری خانه‌های دوم به چه میزان در تغییرات اجتماعی زندگی روستاییان اثر گذاشته است، بر پایه داده‌های حاصل از نظرسنجی از روستاییان و سنجش رابطه با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، ارتباط مستقیم و نسبتاً فراوان با ضریب ۰/۳۴۷ بین میزان حضور گردشگری خانه‌های دوم و تغییرات اجتماعی در منطقه مورد مطالعه وجود دارد. در میان شاخص‌های تغییرات اجتماعی، بالاترین ضریب همبستگی با حضور گردشگری خانه‌های دوم مربوط به شاخص گرایش به الگوپذیری با ضریب ۰/۳۴۶ وجود دارد. با بررسی میزان اثرگذاری حضور گردشگری خانه‌های دوم بر تغییرات اجتماعی در زندگی روستاییان در منطقه مورد مطالعه، مشخص شد که متغیر مستقل نقش چشمگیری در پیش‌بینی متغیر وابسته ایفا نمی‌کند، به طوری که ۱۶/۹ درصد تغییرات اجتماعی را تبیین می‌نماید و در بین شاخص‌های آن، تأثیرات مثبت فرهنگی با اثرگذاری ۲۴ درصد، بیش‌ترین تغییرات متغیر وابسته را توجیه می‌کند. در نهایت با توجه به اثبات فرضیه‌ها و مشاهدات میدانی می‌توان به نکات ذیل به‌عنوان نتایج حاصل از تحقیق پرداخت:

راهبردهاست (نه به شکل یارانه نقدی هدفمندی یارانه‌ها که به صورت مستقیم پرداخت می‌شود و در حال اجراست که خود موجب تورم بیش‌تر و رکود تولید در مناطق روستایی شده است).

- به‌عنوان آخرین پیشنهاد، عنوان این‌که در تحقیقات بعدی در این زمینه (خانه‌های دوم) روش‌شناسی عمقی‌تر به کار رود تا نفوذ بیش‌تر در دیدگاه‌ها و تمایلات جامعه درگیر مسایل گردشگری خانه‌های دوم انجام پذیرد. این شیوه می‌تواند به‌ویژه برای جامعه بومی که ساکنان دایمی محسوب می‌شوند، کارآیی بهتری از خود نمایان سازد و آن شاید روش‌های مشارکتی و مصاحبه‌ای باشد. در این زمینه به نظر بهترین راه استفاده از: روش مشارکتی روستایی (PRA) است.

خانه‌های دوم در منطقه مورد مطالعه کمک شایانی کرد.

مطالب و راه‌کارهای ارائه‌شده می‌تواند نمودهایی از برنامه‌ریزی را به ذهن متبادر سازد:

- تعیین شرح وظایف مربوط به کلیه مسایلی که گردشگران خانه‌های دوم برای ساخت‌وساز به آن نیاز دارند، در بخش‌داری‌ها و وظایف قانونی دهیاران.
- توسعه به‌ویژه از نوع پایدار مستلزم مشارکت جامعه محلی در این فرآیند (گردشگری خانه‌های دوم) است. دیدگاه منفی قسمتی از جامعه که فقط هزینه گردشگری را تحمل می‌کنند، می‌تواند در امر مشارکت حداکثری و مثبت خلل ایجاد کند. پس ارائه راه‌کارهای تعدیل‌کننده برای این مشکل خود راه‌گشا می‌نماید. یارانه‌های بخشی و سازمانی، یکی از این

منابع

۱. استاندارد خراسان رضوی. ۱۳۹۲. آخرین وضعیت تقسیمات کشوری شهرستان بینالود. مشهد، استانداری خراسان رضوی.
۲. حسینی ابری، سید حسن. ۱۳۸۰. مدخلی بر جغرافیای روستایی ایران. اصفهان، انتشارات دانشگاه اصفهان.
۳. خوش‌فر، غلامرضا؛ مریم عبدالله‌پور و سارا کریم‌زاده. ۱۳۹۱. بررسی تأثیر گردشگری خانه‌های دوم بر سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی: روستاهای لیره‌سر و سیاورز شهرستان تنکابن)، مجله برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، سال اول، شماره ۲، صص ۱۳۱-۱۵۲.
۴. درنو، ماکس. ۱۳۷۴. جغرافیا انسانی. جلد دوم. ترجمه سیروس سهامی. مشهد، نشر رایزن.
۵. رضوانی، محمدرضا. ۱۳۸۲. تحلیل روند ایجاد و گسترش خانه‌های دوم در نواحی روستایی شمال استان تهران، مجله پژوهش‌های جغرافیایی. سال ۳۵، شماره ۴۵، صص ۵۹-۷۳.
۶. رضوانی، محمدرضا؛ سعیدرضا اکبریان رونیزی؛ عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری و سید علی بدری. ۱۳۹۰. تحلیل مقایسه‌ای آثار اقتصادی گردشگری خانه‌های دوم با گردشگری روزانه بر نواحی روستایی، با رویکرد توسعه پایدار، مجله پژوهش‌های روستایی، سال ۲، شماره ۴، صص ۳۵-۶۲.
۷. رضوانی، محمدرضا و جواد صفایی. ۱۳۸۴. گردشگری خانه‌های دوم و اثرات آن بر نواحی روستایی: فرصت یا تهدید، مجله پژوهش‌های جغرافیایی، سال ۳۷، شماره ۵۴، صص ۱۰۹-۱۲۱.
۸. رهنمایی، محمدتقی؛ رحمت‌الله فرهودی؛ آندریاس دیتمان و مصطفی قدمی. ۱۳۸۷. بررسی ظرفیت تحمل حوزه مقصد گردشگری با تأکید بر جامعه میزبان، مجله پژوهش‌های جغرافیایی انسانی، سال ۴۰، شماره ۶۶، صص ۱۷-۳۳.
۹. شکر، ولی‌اله. ۱۳۸۴. گردشگری در توسعه پایدار روستایی. مجموعه مقاله‌های اولین همایش سراسری نقش صنعت گردشگری در توسعه مازندران. تهران، نشر رنسانس.
۱۰. صاحبکار، ناهید. ۱۳۹۱. نقش گردشگری خانه‌های دوم در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان شیرین دره شهرستان قوچان)، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، استاد راهنما: دکتر علی‌اکبر عنابستانی، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.

۱۱. صالحی‌نسب، زهرا. ۱۳۸۴. گردشگری خانه‌های دوم و اثرات آن بر نواحی روستایی (مطالعه موردی: بخش رودبار قصران شهرستان شمیرانات)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: دکتر محمدرضا رضوانی، دانشگاه تهران، دانشکده جغرافیا.
۱۲. صیدایی، سید اسکندر، محبوبه خسروی‌نژاد و صدیقه کیانی. ۱۳۸۹. تأثیر خانه‌های دوم بر توسعه منطقه باغ بهادران شهرستان لنجان، مجله مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال اول، شماره ۴، صص ۸-۳۵.
۱۳. ضیایی، محمود. ۱۳۸۸. جغرافیای گردشگری. تهران، انتشارات پیام‌نور.
۱۴. علیقلی‌زاده فیروزجانی. ناصر؛ سید علی بدری و حسنعلی فرجی سبکبار. ۱۳۸۶. نگرش جامعه‌میزبان به اثرات محیطی و اقتصادی گردشگری در نواحی روستایی (مطالعه‌ی موردی بخش مرکزی نوشهر)، فصل‌نامه روستا و توسعه، سال ۱۰، شماره ۱، صص ۱-۲۲.
۱۵. عنابستانی، علی‌اکبر. ۱۳۸۹. فرایند شکل‌گیری خانه‌های دوم روستایی و عوامل مؤثر بر آن (مطالعه موردی: روستاهای بیلاقی غرب مشهد)، مجله پژوهش‌های جغرافیای انسانی، سال ۴۲، شماره ۷۴، صص ۱۰۳-۱۱۷.
۱۶. ----- ۱۳۸۸. بررسی آثار کالبدی خانه‌های دوم بر توسعه روستایی (مطالعه موردی: روستاهای بیلاقی شهر مشهد)، فصل‌نامه روستا و توسعه، سال ۱۲، شماره ۴، صص ۱۴۹-۱۶۶.
۱۷. عنابستانی، علی‌اکبر و ناهید صاحبکار. ۱۳۹۲. تحلیل مقایسه‌ای آثار گردشگری خانه‌های دوم بر توسعه سکونت‌گاه‌های روستایی از دیدگاه مالکان و اهالی (مطالعه موردی: دهستان شیرین دره- شهرستان قوچان)، مجله گردشگری و چشم‌انداز آینده، سال ۴، شماره ۱۲، صص ۷-۲۵.
۱۸. عنابستانی، علی‌اکبر؛ خدیجه بوزرجمهری و ناهید صاحبکار. ۱۳۹۱. پیامدهای اجتماعی و اقتصادی توسعه گردشگری خانه‌های دوم در نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان شیرین دره- شهرستان قوچان)، مجله پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، سال ۱، شماره ۱، صص ۹۷-۱۲۳.
۱۹. فشارکی، پریدخت. ۱۳۷۳. جغرافیای روستایی. تهران، مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی.
۲۰. قاسمی، ایرج. ۱۳۸۸. برنامه‌ریزی کالبدی حوزه‌های گردشگری روستایی. تهران، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی.
۲۱. قدیرنیا، فیروز، عبدالرضا رکن‌الدین افتخاری و محبوبه ولی‌خانی. ۱۳۹۰. پیامدهای گسترش ویلاسازی (خانه‌های دوم) در نواحی روستایی در دهستان تاررود شهرستان دماوند، مجله جغرافیا، سال ۹، شماره ۳۱، صص ۱۴۹-۱۷۰.
۲۲. مرکز آمار ایران. ۱۳۹۱. شناسنامه آبادی‌های کشور. شهرستان بینالود در سال ۱۳۹۰. تهران، مرکز آمار ایران.
۲۳. منوری، مسعود. ۱۳۸۳. راهنمایی ارزیابی اثرات زیست‌محیطی طرح‌های گردشگری و طبیعت‌گردی. تهران، انتشارات سازمان حفاظت محیط‌زیست.
۲۴. مهدوی، مسعود؛ مجتبی قدیری‌معصوم و مهدی سنایی. ۱۳۸۷. نقش و تأثیر خانه‌های دوم بر ساختار اقتصادی و اجتماعی کلاردشت. مجله پژوهش‌های جغرافیا انسانی. سال ۴۰، شماره ۶۵، صص ۱۹-۳۱.
۲۵. نوذری، سمیرا. ۱۳۸۶. نقش خانه‌های دوم در تغییر کاربری اراضی و توسعه اقتصادی کردان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، استاد راهنما: دکتر محمدتقی رهنمایی، دانشگاه تهران، دانشکده جغرافیا.
26. Anabestani, A.A. 2014. Effects of second home tourism on rural settlements development in Iran (case study: Shirin-Dareh Region). *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 8(1): 58-73.
27. Bieger, T., Beritelli, P., and Weinert, R. 2007. Understanding second home owners who do not rent- Insights on the proprietors of self-catered accommodation. *International Journal of Hospitality Management*, 26(2): 263-276.
28. Crawley, A. 2000. *Oxford Elementary Learners Dictionary*, Oxford University Press.
29. European commission, 2001, *A Framework for Indicators for the Economic and Social Dimensions of Sustainable agriculture and Rural Development*, London.
30. European Commission, 2001. *A framework for indicators for the economic and social dimensions of sustainable agriculture and rural development*, February, 5, 3, London.

31. Gallent, N., Mace, A., and Tewdwr-Jones, M. 2005. *Second homes: European perspectives and UK policies*. Ashgate Publishing, Ltd.
32. Gallent, N., Shucksmith, M., and Tewdwr-Jones, M. (Eds.). 2003. *Housing in the European countryside: Rural pressure and policy in Western Europe*. New York: Routledge.
33. Gunn, C.A. 2002. *Tourism planning: Basics, concepts, cases*. New York: Psychology Press.
34. Hall, M., and muler, D. 2004. *Tourism, Mobility and Second Homes*, Clevedon, UK: Channel View Publications.
35. Hoogendoorn, G., Mellett, R., and Visser, G. 2005. April. *Second homes tourism in Africa: Reflections on the South African experience*. In *Urban forum* (Vol. 16, No. 2, Pp: 112-154). Springer Netherlands.
36. Hui, E.C.M., and Yu, K.H. 2009. *Second homes in the Chinese Mainland under "one country, two systems": a cross-border perspective*. *Habitat International*, 33(1): 106-113.
37. Jansson, B., Müller, D.K., and Hall, C.M. 2004. *Second home plans among second home owners in Northern Europe's periphery*. *Tourism, mobility and second homes: between elite landscape and common ground*, Channel View Publications, Clevedon. 261-272.
38. Johnson, J.D., Snepenger, D.J., and Akis, S. 1994. *Residents' perceptions of tourism development*. *Annals of Tourism Research*, 21(3): 629-642.
39. Kaltenborn, B.P., Andersen, O., and Nellemann, C. 2009. *Amenity development in the Norwegian mountains: effects of second home owner environmental attitudes on preferences for alternative development options*. *Landscape and Urban Planning*, 91(4): 195-201.
40. Kondo, M.C., Rivera, R., and Rullman Jr, S. 2012. *Protecting the idyll but not the environment: Second homes, amenity migration and rural exclusion in Washington State*. *Landscape and Urban Planning*, 106(2): 174-182.
41. Muller, D.K. 2000. *Second home tourism and sustainable development north European Peripheries*, Department of Social and Economic Geography, Umea University, SE-901 87.
42. Pepperdine, S. 2002. *Social Indicators of Rural community Sustainability: An Example from the Woody Yaloka Catchment*, Department of geography and environment study, University of Melbourne.
43. Roberts, L., and Hall, D. 2001. *Rural Tourism and Recreation: Principles to Practice*. Wallingford: CABI Publishing.
44. Rye, J.F. 2011. *Conflicts and contestations. Rural populations' perspectives on the second homes phenomenon*. *Journal of Rural Studies*, 27(3): 263-274.
45. Sharply, R. 2005. *Rural tourism and Sustainability-American, new direction in rural tourism*, Ashgate, England, 38-53
46. Smith, M.D., and Krannich, R.S. 1998. *Tourism dependence and resident attitudes*. *Annals of Tourism Research*, 25(4): 783-802.
47. Vepsäläinen, M., and Pitkänen, K. 2010. *Second home countryside. Representations of the rural in Finnish popular discourses*. *Journal of Rural Studies*, 26(2): 194-204.
48. Williams, A.M., and Hall, C.M. 2000. *Tourism and migration: new relationships between production and consumption*. *Tourism Geographies*, 2(1): 5-27.
49. Wolfe, R.I. 1951. *Summer Cottagers in Ontario*. *Economic Geography Journal*, 27(1): 10-32.